

	SZOCIÁLIS SZAKMAI SZÖVETSÉG Etikai Kollégiuma E-mail: 3sz@3sz.hu ; etika@3sz.hu
---	---

Emberi Erőforrások Minisztériuma
Szociális Ügyekért Felelős Államtitkárság
Fülöp Attila

szociális ügyekért felelős államtitkár

E-mail: szgyszftitkarsag@emmi.gov.hu

(Csak elektronikusan kerül megküldésre)

Tisztelt Államtitkár Úr!

Köszönetünket fejezzük ki az Ön által korábban elküldött leveléért, amelyben Kásler miniszter Úrnak címzett levelünkre válaszolt.

A levél tartalmával egyetértünk, azonban nem lehetünk az abban közöltek mindegyikével elégedettek.

A szociális szakma értékén való kezelését kérjük mielőbb kormányzati oldalon is biztosítani, amelynek elismerését Ön több ízben jelezte, de ezt magasabb szinten is szükséges lenne kifejezni, valamint az erkölcsi elismerésen túl – amely igen fontos a szakma számára, - az anyagi megbecsülés is szükséges az egyre fogyatkozó munkatársak számára.

A Szociális Szakmai Szövetség Etikai Kollégiumának tagjai elé került az Országgyűlésnek a közelmúltban benyújtott 2020. évi "T/10516. számú törvényjavaslat egyes törvényeknek az örökbefogadások elősegítésével összefüggő módosításáról" szóló dokumentuma, amelynek feldolgozását még elfogadása előtt elkezdjük elemezni, tartalmáról, elfogadása után is ambivalens a véleményünk, amelyet az alábbiakban fogalmazunk meg.

Üdvözlendő, hogy felmerült az örökbefogadási ügyintézés gyorsításának terve. Az örökbefogadási eljárás késedelme igen hátrányos a gyermekvédelmi szakellátásban élő gyermekek számára, ugyanakkor az elégséges idő szükséges a jó, körültekintő döntés meghozatalához. Ennek az ellentmondás feloldásának, minimalizálásának hiánya a szociális és gyermekvédelmi terület egészén rendkívüli terhet jelent a szakemberek számára.

1997-ben a gyermekvédelemben alapelveként került elfogadásra, hogy a gyermek mindenek felett álló érdeke a rendszer működésének alapköve. Ez sajnos nem minden esetben valósul meg a gyakorlatban, de az erre való törekvést nem lehet feladni. Éppen ezzel ütközik a fenti törvényjavaslat néhány eleme, amelyről – azt gondoljuk - égetően szükséges meghallani a szakma véleményét, javaslatait.

A Szociális munka Etikai Kódex-e megfogalmazza:

7. A szociális munkás felelősséget vállal az egyének, csoportok, családok, közösségek (továbbiakban: kliens), valamint a szervezetek, intézmények érdekeinek képviseletében és lehetőség szerinti érvényesítésében.

A gyermekvédelmi szakellátás rendszeréből jól ismerjük a gondozott gyermekek családból hozott és a szakellátásban szerzett problémáit, amit a gondozási hely, a gondozást végző személyek gyakori változása, sok esetben felkészületlensége okoz, valamint az, hogy a család nem kap érdemi segítséget a problémái hosszútávú rendezéséhez. Ez éppen sürgeti, minél kevesebb ideig legyen a gyermek a szakellátásban, kerüljön vissza a családjába – ehhez azonban koncentrált erőforrások, szakember gárda, részletes terv - vagy az örökbefogadásra már alaposan felkészült szülők kellenek.

13. A szociális munkás felelőssége, az Etikai Kódexet aláíró és csatlakozó szakmai szervezetek joga és kötelessége, hogy felhívják a döntéshozók, valamint a közvélemény figyelmét mindarra, amiben a nélkülözés és a szenvedés kialakulásáért a döntéshozók, a társadalom vagy egyes intézmények felelősek, illetve amivel akadályozzák ezek enyhítését.

Szakmailag semmi nem indokolja, hogy három hónapra csökkentsék az örökbefogadhatónak nyilvánítás időtartamát. Egy krízisbe került család, ahonnan kiemelik a gyermeket veszélyeztetés miatt, a mai helyzetben szinte bizonyosra vehető, hogy nem tudja megszüntetni a kiváltó okokat három, de valószínűleg hat hónap alatt sem, különösen nem aktív és komplex szakmai segítségnyújtás hiányában. Ezt alátámasztja a munkahelyek számának radikális csökkenése, a lakáshelyzet kilátástalansága, és nem utolsósorban a családi helyzetek bonyolultsága. Sajnos nincs ma a segítő szakmákban olyan szolgáltatás, olyan jellegű támogatás, amely át tudná vezetni a vérszerinti anyát és a családot – főként ilyen rövid idő alatt - a krízisen. Ez önmagában is ellentmond annak a kormánypolitikának, valamint az ENSZ Gyermekjogi Egyezménynek és a Gyermekvédelmi törvénynek, mely szerint a cél, hogy a gyermek elsődlegesen a vérszerinti családjában nevelkedjen.

A tervezett intézkedéssel a törvény az örökbefogadók érdekeit a vérszerinti szülők érdekei elé helyezi, mely teljes mértékben ellentétes a gyermekvédelem céljaival. Nem fordít arra figyelmet, hogy a vérszerinti család milyen erőfeszítéseket, lépéseket tesz annak érdekében, hogy az örökbeadásra ne kerüljön sor. Nem gyűjt információt a segítő szervezetek, a gyermekjóléti intézmények tevékenységének eredményeiről, az együttműködés hatékonyságáról, a folyamatok időbeli lefolytathatóságáról. Mindezek mellett az örökbeadási folyamatok gyorsításához az nem elégséges, hogy a határidőket megrövidítik, a rendszer szakemberhiánya legalább olyan nagy probléma és jelentősen lassító tényező.

Szakmailag csak akkor indokolható, hogy három hónap elteltével örökbefogadhatónak nyilvánítsák a gyermeket, ha a vérszerinti szülők – annak ellenére, hogy minden segítséget megkaptak - a gyermek további nevelésére felkészületlenek, egyértelműen alkalmatlanná váltak. Ennek részletes szabályait végrehajtási rendeletben javasoljuk sza-

bályozni, hozzá kell rendelni a szakmai protokollokat, és világosan meghatározni, mi tekintendő a szülő önhibájának, a kapcsolattartás meghiúsulásának. A rendeletben azt is meg kell határozni, hogy a vérszerinti szülőket segítő szakembereknek milyen végzettséggel, mekkora létszámmal kell rendelkezésre állni. Tartalmaznia kell még az együttműködés rendszerét, a támogatási formákat (pénzügyi, természetbeni, személyes gondoskodásbeli, stb.), melyek a gyermek szüleihez történő visszaadhatóságát szolgálják.

A Szociális munka Etikai Kódex-e több olyan elemet tartalmaz a kliens és a szociális munkás kapcsolatában, amelyek a fenti segítségnyújtást biztosítják, biztosíthatják elegendő erőforrás meglétekor a kliens szülői feladatához való alkalmassá tételéért.

18. A szociális munkás tevékenységét kliense bevonásával, folyamatos részvételével kell végeznie oly módon, hogy segítse őt az életét érintő helyzetek felismerésére, ezekben döntések meghozatalára, és a szükséges intézkedések megtételére.

19. A szociális munkás elsődlegesen a kliense érdekeit képviseli, de emellett tiszteletben tartja mások érdekeit is.

22. A szociális munkás a kliense számára adjon meg minden szükséges információt, hogy a kliens a saját életével kapcsolatban megalapozott döntéseket tudjon hozni. Segítenie kell továbbá klienseit abban, hogy megismerjék, megértsék és gyakorolhassák jogaikat, szükség esetén panaszt tudjanak tenni, jogorvoslatot kérhessenek.

A fenti pontokból jól érzékelhető, hogy a törvény a szociális munkást arra „biztatja”, hogy a Kódex e pontjait ne vegye nagyon komolyan. Ez természetesen visszahat a munkáltatóra, aki akár meg is követelheti annak teljesítését. Ez így egy tudathasadásos állapot, ami nem kezelhető egy szociális munkás részéről !

Már maga a törvénytervezet 21. §-a is tartalmazott néhány fogalmat, amelyet a végrehajtási utasításban pontosítani kellene/kell. Mi tekinthető a szülő önhibájának ? Mi ennek a jele, ki vagy kik igazolhatják, minősíthetik azt ? (Család- és gyermekjóléti szolgálat, család- és gyermekjóléti központ, gyámhivatal, önkormányzat, háziorvos, stb ?) "...nem tart rendszeres kapcsolatot...": miben áll ez? Telefon, csomag, látogatás - milyen sűrűn történjen ez, ezek elmaradásának igazolása kinek a feladata...

A törvényjavaslat másik sarkalatos problémája – és a törvényben is így maradt - a felkészítő tanfolyam önkéntessé tétele.

Ezzel azonban szembe megy a törvény azzal a szakmaetikai kívánalommal, hogy minden gyereknek legyen felkészült szülője a nevelésre, függetlenül attól, hogy az vérszerinti, vagy örökbe fogadó szülő.

A társadalomban – jogszabályok is ezt támasztják alá – a legértékesebb a születendő és megszületett gyermek. Javasoljuk, hogy minden örökbefogadni szándékozóknak legyen kötelező egy alapos helyzetfeltáró vizsgálat-sorozaton részt venni, mely fizikai, mentális/lelki, szellemi, konfliktusmegoldási és tudásbeli helyzetet is feltár. Így meg lehet alapítani, hogy alkalmas-e valaki a gyermek örökbe fogadására, vagy sem. E mellé kell tenni egy megújított felkészítő képzést, amelyben az örökbefogadni szándékozó szülő-

ket felkészíti arra, hogy el tudják dönteni választják-e vagy sem döntésük megvalósítását. Főleg azokat fontos szembesíteni ezzel az eredménnyel, akik nem bizonyultak alkalmasnak a helyzetfeltárás kapcsán.

Itt is ad útmutatást a Kódex:

17. A szociális munkás tevékenységeiben a segítségnyújtás elsődleges fontosságú, az együttműködésre kötelezett kliensekkel való kapcsolattartásban is.

A szülőségre való felkészülés egy hosszú folyamat, főleg akkor, ha traumatizált gyermeket kívánnak örökbe fogadni. Az örökbefogadni szándékozó családoknak a 40 órás tanfolyam segít megbizonyosodni arról, hogy igazán szeretnék-e „örökbe” egy vagy több gyermeket, felkészültek-e a szülői szerepre, miközben sok esetben a szülő még abban órlódik, hogy miért nem lehet saját gyermeke, ha eddig még nem született. Ezek igazi emberi tragédiák, de egy sikertelen örökbefogadás még továbbiakat okozhat, ha pl. néhány küzdelmes év után visszaadják a gyermeket.

A felkészítő tanfolyamnak az örökbefogadó szülőnél azt is el kell / el kellene érnie, hogy az örökbefogadó ne csak biztos legyen szándékában, hanem arra alkalmas is legyen. Sajnos az alkalmasság maga már egy nehezen igazolható állapot, de egy segítő, támogató felkészítéssel, és jó felkészüléssel valószínűbb a kudarc elkerülése. A felkészítésnek azzal is kell számolnia, hogy az örökbefogadás viszonylag hosszú folyamat. Ez alatt számos impulzus éri, érheti az örökbefogadókat. A saját bizonytalanságuk gyötri az örökbefogadókat, ráadásul környezetüktől is kaphatnak pozitív és negatív jelzéseket, ami fokozhatja kétségeiket. Ennek kezelése is gyakorlatot igényel.

20. A kliens és a szociális munkás együttműködése olyan formális kapcsolat keretében valósul meg, amely a bizalmon, az őszinteségen és a kliens autonómiájának tiszteletben tartásán alapul. A segítő kapcsolat során törekedni kell a klienssel való egyenrangú kapcsolat kialakítására.

Az elfogadott törvényben a tanfolyam elvégzése önkéntes maradt !

Az önkéntesség ebben az esetben bizonyos mértékű helyes önismeretet feltételez, amely jelzi, kész-e az örökbefogadásra a szülő, vagy sem. Ez érték és megmutatja a motivációt is. A gyermek szempontjából viszont nagy biztonsággal ki kell szűrni, a megalapozatlan önismerettel rendelkező örökbefogadni szándékozó szülőt.

Már a törvényjavaslat alapján érzékelhető volt, hogy a törvényalkotók szeretnék felgyorsítani az örökbefogadás eljárását, ami önmagában dicséretes lehetne, ha a másik felet, vagy feleket nem hozná hátrányos helyzetbe. A tervezett lépések az örökbefogadókat hozzák kedvezőbb helyzetbe, míg a vérszerinti szülőket és magát a gyermeket, azok érdekeit nem képviselik elégségesen. A felkészülés terén egyértelmű, az örökbefogadók érdeke is, hogy legyenek mindenre kiterjedően készek erre a nehéz feladatra.

Szakma etikai szempontból ki kell jelentenünk: az lenne kívánatos, hogy minden gyermeknek legyen felkészült szülője a nevelésre, függetlenül attól, hogy az vérszerinti, vagy örökbe fogadó szülő.

A Szociális Szakmai Szövetség Etikai Kollégiuma tiltakozik a törvény jelenlegi állapotában való fenntartása ellen, olyan konzultációt javasol, amelynek keretében a szociális és gyermekvédelmi szakma kifejtheti az álláspontját, és az érintett felek érdekei egyaránt érvényesülhessenek, különös tekintettel a gyermekek mindenek felett álló érdekére. Mindezek előtt szükséges, - mint ahogy korábban említettük - a végrehajtási rendeletben szabályozni, a szakmai protokollokkal hozzárendelni, és világosan meghatározni az elvárt szülői kapcsolatot, a kapcsolattartás alapvető szintjeit.

Utoljára, de nem utolsó sorban idézzük, az idén 25 éves Szociális munka Etikai Kódexének sarkalatos 51. pontját, amely meggyőződésünk szerint a szociális munka egyik alapkövének tekintendő !

51. A szociális munkás kötelessége, hogy felhívja a munkáltatók, döntéshozók, politikusok és a közvélemény figyelmét azokra a helyzetekre, ahol az erőforrások nem elegendőek, vagy ha a források elosztásának gyakorlata politikai célokat szolgáló, a gyakorlat elnyomó, igazságtalan, káros vagy illegális.

Kérjük javaslatunk mérlegelését !

Budapest, 2020. július 01-én.

Tisztelettel:

a Szociális Szakmai Szövetség
Etikai Kollégiuma